

K NIEKTORÝM ASPEKTOM ASIMILÁCIE PREVZATÝCH SLOV V SÚČASNEJ RUŠTINE

ON ASSIMILATION OF LOAN WORDS IN CONTEMPORARY RUSSIAN LANGUAGE

JÁN KERESTY

Abstract

The paper deals with the adaptation processes in the borrowing of new words in contemporary Russian, which take place at different levels. The first part presents an overview of the graphical, phonological and orthographic assimilation, comparing different degrees of adaptation and pointing out different variants arising in the assimilation process. The second part discusses the morphological and semantic assimilation of loan words and points out the shifts arising in the process of such adaptations as compared to the form and meaning of the words in the original language.

Keywords: *anglicism, loan word, borrowing, adaptation, assimilation, Russian language.*

Abstrakt

Článok sa zaoberá adaptačnými procesmi pri preberaní nových slov v súčasnej ruštine, ktoré prebiehajú na rôznych úrovniach. Prvá časť sa venuje pohľadu na grafickú, fonologickú a ortografickú asimiláciu, pričom porovnáva rôzne stupne adaptácie a poukazuje na rôzne varianty vznikajúce v asimilačnom procese. Druhá časť rozoberá morfológickú a sémantickú asimiláciu preberaných slov a poukazuje na posuny vznikajúce v procese týchto adaptácií v porovnaní s tvarom a významom slov v pôvodnom jazyku.

KLúčové slová: *anglicizmus, výpožička, preberanie slov, adaptácia, asimilácia ruský jazyk.*

Úvod

Preberané slová podliehajú v cieľovom jazyku adaptačnému procesu čiže asimilácii a diferencujú sa podľa stupňa adaptovanosti. Minimálnym stupňom adaptovanosti sa podľa Dolníka (2003, s. 167) vyznačujú citátové slová, ktorých asimilovanosť spočíva len v ich fónickom prispôbení domácemu štandardu. Všetky ostatné prevzaté výrazy sa do systému prijímajúceho jazyka postupne včleňujú tak, že sa podrobujú rôznym stupňom adaptácie: fonologickej, ortografickej, morfológickej, sémantickej, slovtvornej a štylistickej [ibid.]. V jazykoch, ktoré pre zápis používajú odlišný grafický systém, nastáva pri preberaní slov aj adaptácia grafická. Proces adaptácie na rôznych úrovniach je pri rôznych lexikálnych jednotkách individuálny a jeho trvanie väčšinou nie je možné vopred odhadnúť.

Grafická, fonologická a ortografická asimilácia

V jazykoch, ktoré pre zápis používajú grafický systém totožný s jazykom, z ktorého preberajú, si väčšinou prevzaté slovo v prvom období zachováva pôvodnú grafickú podobu. Neskôr sa môže grafická podoba zmeniť (väčšinou na základe výslovnosti) – dochádza k ortografickej adaptácii¹.

---

¹ Týka sa to prípadov, v ktorých sa pôvodný pravopis od výslovnosti z pohľadu slovenčiny líši. V opačnom prípade nie je ortografická adaptácia potrebná. Porov. napr. *star, pop, surfing*, kde rozdiel medzi pôvodným pravopisom a výslovnosťou nie je z pohľadu slovenčiny veľký, takže slovenčina je schopná prispôbiť si (slovakizovať) anglickú výslovnosť pri zachovaní pravopisu.

V prípade jazykov, ktoré používajú iný grafický systém, nastáva väčšinou grafická adaptácia okamžite pri prevzatí a prináša so sebou aj adaptáciu fonologickú a ortografickú. Prepis prevzatého slova je motivovaný buď fonologicky alebo graficky (porov. ďalej). V mnohých prípadoch sú možnosti obidve, čo má vplyv na kolísanie pravopisnej normy, teda na ustálenie ortografickej adaptácie.

Jelenevskaja tvrdí, že prevzaté slovo sa v ruštine najprv adaptuje foneticky (Jelenevskaja, 2008, s. 112). Podľa Thomasonovej je to prirodzené, lebo fonologická adaptácia je typická dokonca v bežných komunikačných situáciách (Thomason, 2001, s. 72). Javy, ktoré nastávajú pri adaptácii prevzatého slova, sú vo väčšine prípadov podobné výslovnostným chybám Rusov hovoriacich po anglicky (Jelenevskaja, *ibid.*).

Aj Orgoňová a Bakošová vravia, že pravopis nových cudzích slov sa spravidla prispôbuje výslovnosti, od ktorej často závisí (Orgoňová, Bakošová, 2005, s. 76). Rovnaký názor zastáva Štulajterová, podľa ktorej (v slovenčine) „prevzatý anglicizmus možno považovať za ortograficky adaptovaný, ak sa jeho pravopisná podoba zhoduje s výslovnosťou“, čo je podmienené tým, že slovenský pravopis je z prevažnej časti založený na fonetickom princípe² (Štulajterová, 2005, s. 91). Aj podľa Ološtiaka „zvuková rovina ako elementárny podsystem jazyka ovplyvňuje javy z ostatných jazykových rovín (...)“ (Ološtiak et al., 2006, s. 15).

E. Malá (2003, s. 28) uvádza, že zvuková stavba prevzatých slov sa tvorí s prihliadnutím na elementy zvukovej alebo grafickej stavby slov v pôvodnom jazyku a prevzaté slová delí na 1. foneticky motivované (*football* [ˈfʊt.bɔːl] → *футбол*), 2. graficky motivované (*bunker* [ˈbʌŋkə(r)] → *бункер*), 3. foneticko-graficky motivované (*microfile* [ˈmaɪkrə(ʊ).faɪl] → *микрoфайл*)³.

Fonetická stavba graficky motivovaných slov podľa Malej „svedčí o tom, že pri ich transferácii slúžil ako základ grafický tvar anglického slova“ (Malá, 2003, s. 28). Rovnakého názoru je Krysin, keď o výpožičkách hovorí, že „одни из этих слов оформляются в русском в соответствии с их произносите́льно-фонетическим обликом в языке-источнике (...), форма других свидетельствует о том, что в качестве образца была взята письменно-графическая форма иноязычного слова (...)“ (Krysin, 2004, s. 57). Nazdávame sa však, že motiváciu prepisu druhej skupiny slov môžeme pri preberaní hľadať skôr v nesprávnej výslovnosti pôvodného slova z dôvodu neznalosti angličtiny. V takom prípade teda nejde o grafickú, ale znova o fonetickú motiváciu (aj keď sa motivuje nesprávnou výslovnostnou podobou slova, ide teda o neortofonickú fonetickú motiváciu). Podobne by potom namiesto o foneticko-grafickej motivácii bolo lepšie hovoriť o ortofonicko-neortofonickej fonetickej motivácii.

Malej delenie prevzatých slov podľa motivácie prepisu v ruštine sa do istej miery prelína s delením Orgoňovej a Bakošovej podľa spôsobu vyslovovania anglických slov v slovenčine: 1. zachovanie pôvodnej výslovnosti, 2. výslovnosť podľa slovenských pravidiel, resp. tak, ako sa píše, 3. viacero výslovnostných variantov (Orgoňová, Bakošová, 2005, s. 76 – 77). Prelína sa tiež s delením Ološtiaka, ktorý podľa Kučeru (1998) rozlišuje tri typy výslovnosti v medzijazykovom vzťahu angličtiny a slovenčiny. 1. anglickú, 2. slovakizovanú, 3. slovenskú (Ološtiak, 2006, s. 15).

S prihliadnutím na to, že bežní používatelia slovenčiny neovládajú správnu anglickú výslovnosť, a ak aj áno, tak ju pri komunikácii v slovenčine prispôbia pravidlám slovenskej

² Štulajterová má zrejme na mysli fonematický princíp (porov. PSP, 2000, s. 22), kde sa uvádza: „Pravopis súčasnej spisovnej slovenčiny je vybudovaný na viacerých pravopisných princípoch s dominantným postavením fonematického princípu.“ Fonetický pravopisný princíp je podľa Ondruša – Sabola (1984, s. 154) v spisovnej slovenčine vytážený približne na 7%.

³ Príklady sú prevzaté (Malá, 2003, s. 28), anglické slovníky však slovo *microfile* neregistrujú (Oxford, 1989; Oxford, 1993; Chambers, 2008, macmillandictionary.com).

výslovnosti, sa nazdávame, že *pôvodná výslovnosť* v chápaní Orgoňovej a Bakošovej sa zhoduje *so slovakizovanou výslovnosťou* v chápaní Ološtiaka.

Prienik uvedených troch delení motivácie prepisu slov prevzatých z angličtiny do ruštiny resp. slovenčiny môžeme názorne zobrazit' nasledovne:

Malá (2003)	Orgoňová, Bakošová (2005)	Ološtiak (2006)
fonetická motivácia pravopisu	pôvodná výslovnosť	slovakizovaná výslovnosť
grafická motivácia pravopisu ⁴	výslovnosť podľa slovenských pravidiel	slovenská výslovnosť
foneticko-grafická motivácia pravopisu		
	variantná výslovnosť	
		anglická výslovnosť

Jelenevskaia uvádza, že v pravopise prevzatých kompozít (*sic!*)⁵ chýba v ruštine jednotnosť, čo sa prejavuje koexistenciou jednoslovných foriem a tvarov písaných so spojovníkom: *бойфренд* i *бой-френд*, *фитнесцентр* i *фитнес-центр*, či *бизнесвумен* i *бизнес-леди* (porov. Jelenevskaia, 2008, s. 111).

Popri tvaroch rešpektujúcich pôvodnú štruktúru zloženého slova alebo viacslovného pomenovania sa v ruštine často vyskytujú aj iné pravopisné varianty, napr.:

- pôvodný výraz so spojovníkom sa mení na jednoslovné pomenovanie: e-mail → *имейл* (popri *e-мейл* a *и-мейл*),
- spojovník(y) sa oproti pôvodnému výrazu vytráca(jú): plug-and-play → *плаг энд плей* (popri *плаг-энд-плей*),
- jednoslovné pomenovanie získava spojovník: nickname → *ник-нейм* / *ник-нэйм*, PlayStation → *плей-стейшн* (popri *плейстейшн*), webcam → *веб-кам*, webmaster → *веб-мастер* (popri *вебкам*, *вебмастер*), iPod → *ай-под*, iPhone → *ай-фон*;
- jednoslovné pomenovanie sa mení na viacslovné: PlayStation → *плей стейшн*⁶.

V niektorých prípadoch sa prevzaté slovo vyskytuje dokonca len v takej pravopisnej podobe, ktorá vo východiskovom jazyku neexistovala: *web surfing* → *вебсёрфинг* alebo *веб-сёрфинг*,

⁴ Resp. motivácia v nesprávnej výslovnosti.

⁵ Podľa nášho názoru nie je správne považovať takéto slová za kompozitá, lebo v ruštine nevznikli kompozíciou, ale prevzatím. Navyše viaceré z nich neboli ani v angličtine kompozitami, ale viacslovnými pomenovaniami. Okrem toho sú niektoré z príkladov Jelenevskej (*бойфренд*, *бизнесвумен*) akoby zložené z jednotiek, ktoré sa v ruštine samostatne nevyskytujú (*бой*, *вумен*), alebo sú neproduktívne (*френд*), nemôže teda ísť o kompozitá. Tento názor posilníme aj odvolaním sa na princíp analógie, na základe ktorého by sme v tomto prípade museli hodnotiť ako kompozitá v ruštine aj slová ako *лаптоп*, *ноутбук* či *хотдог/хот-дог*.

⁶ Správna verzia prepisu obchodnej značky PlayStation do ruštiny by mala byť *ПлейСтейшн*, je však otázne, či treba obchodné značky transliterovať. Podobne ako v ruštine, aj v slovenčine sa okrem tvaru PlayStation stretávame s rôznymi variantmi grafickej podoby tohto pomenovania (*play station*, *play-station*, *playstation*), vo význame „hra značky PlayStation“. V tomto prípade ide o zmenu vlastného podstatného mena na všeobecné.

nie však *веб сёрфинг*. Pritom je zaujímavé, že v ruštine dochádza k vyrovnávaniu systému, to znamená, že anglické kompozitá i viacslovné pomenovania sa po prevzatí do ruštiny zaradujú do rovnakej kategórie (obe nadobúdajú podobu kompozít), porov.: *webmaster* (v angl. kompozitum) → *вебмастер* (kompozitum, písané i *веб-мастер*), *web surfing* (v angl. viacslovné pomenovanie) → *вебсёрфинг* (kompozitum, písané i *веб-сёрфинг*).

Prevzaté slová sa v mnohých prípadoch vyznačujú aj hláskovou variabilitnosťou, ktorá zrejme súvisí s dvoma možnosťami motivácie prepisu slova: grafickou a fonetickou. Takto vznikajú dubletné tvary ako *ремейк – римейк*, *шоппинг – шопинг*, *оффлайн – офлайн*, *дистрибютер – дистрибутор*, *супервизор – супервайзор* a pod. (Yelenevskaya, 2008, s. 111; Timofeeva, 1995, s. 52 – 61; Shaposhnikov, 1998, s. 38; Shagalova, 2009).

Morfologická asimilácia

Rod nových prevzatých slov je podľa Jelenevskej na rozdiel od pravopisu ustálený (Yelenevskaya, 2008, s. 112). Rod prevzatých neživotných substantív je zvyčajne založený na analógii poslednej slabiky slova s koncovkami typickými pre jednotlivé rody domácich podstatných mien. V niektorých prípadoch nové slová získavajú rod tých ruských substantív, ktoré nahrádzajú, porov. *case study* (dosl. *prípadová štúdia*) → *некое кейс-стади* – podľa *некое исследование* [ibid.]. Životné podstatné mená väčšinou formálne patria k mužskému rodu, no používajú sa spoločne pre obe pohlavia. Ich skutočný rod je určený kontextuálne, vyjadruje sa analyticky prostredníctvom syntagmatickej zhody⁷ (Kopeckij hovorí o všeobecnom, rode porov. Kopeckij, 1976, s. 67 – 68).

Naopak pri čísle môže v mnohých prípadoch nastať nestabilita. Napr. slová ako *секьюриту*⁸, *наблисити*⁹, *ноу-хау*¹⁰, *копирайт*¹¹ sa môžu podľa Jelenevskej [2008] vyskytovať tak v jednotnom, ako v množnom čísle. Množné číslo piv slove *секьюриту* uvádza aj Skljarevskaja, porov. *секьюриту банка обнаружил гранат* oproti *начальник заводских секьюриту* (Skljarevskaja, 2001, resp. (Skljarevskaja, 2006). Pri ďalších uvedených príkladoch však iní autori množné číslo neuvádzajú (porov. poznámky pod čiarou pri jednotlivých slovách). Táto rôznorodosť tiež svedčí o spomínanej nestabilite.

Ďalším znakom nestability v čísle je to, že slová, prevzaté z angličtiny vo forme plurálu, niekedy získavajú ruskú koncovku množného čísla, inokedy nie. Výsledkom toho je kategória plurálu v niektorých nových slovách označená redundantne, porov. *легинсы*¹² ← *leggings*, *фьючерсы*¹³ ← *futures* ← *future contracts*, *макросы* ← *macros*¹⁴ a pod. Tento jav je v ruštine známy už dávno, porov. zdomácnené slová *кекс* (*bábovka*), pl. *кексы* z anglického *cakes*, pl. [keiks] ← *cake*, sg. [keik] (*koláč*). Podobne *джинсы* z anglického *jeans* [dʒi:nz].

Anglické substantíva, ktoré ešte nie sú úplne integrované a zdomácnené sa vyskytujú len v nominatíve a nezhodujú sa s adjektívami v rode, čísle a páde, resp. so slovesami v čísle. Keď sa nové slovo včlení do skloňovacieho a časovacieho systému, začne sa počítovať ako

⁷ V slovenčine je tu situácia odlišná. Štulajterová (2005, s. 94) uvádza, že hoci neexistuje pravidlo zaradenia prevzatých substantív ku gramatickým rodom, v slovenčine sa prevažná časť priraduje k mužskému rodu, no životné substantíva používané pre osoby ženského pohlavia sa v porovnaní s ruštinou v slovenčine pretvárajú pomocou slovotvornej prípony -k(a).

⁸ Podľa Skljarevskaja, 2006 neskl., m. rod, sg. i pl.

⁹ Podľa Efremova, 2006 neskl. str. rod.

¹⁰ Podľa Efremova, 2006 i Shagalova, 2009 neskl. str. rod.

¹¹ Shagalova, 2009 uvádza *копирайт* ako tvar nominatívu sg. m.rodu.

¹² Podľa Shagalova, 2009 *леггинсы*, *легинсы* i *леггинзы*, pl.

¹³ Tvar sg. je v tomto prípade *фьючерс* (m. rod), porov. Skljarevskaja, 2006.

¹⁴ Popri neologizme *макрос* existuje v ruštine aj novotvar *макро* v rovnakom IT význame, ktorý vznikol prevzatím anglického prototypu *макро* v jednotnom čísle (porov. Keresty, 2011).

zdomácnené. Podľa Jelenevskej hojnosť afixov a flexií zjednodušuje proces asimilácie prevzatých slov (Yelenevskaya, 2008, s. 113).

Zaujímavá je však v tomto ohľade skutočnosť, že častokrát nastáva pri prechode do ruštiny zmena lexikálno-gramatických vlastností. Napríklad niektoré anglické viacslovné pomenovania sa v ruštine z formálneho hľadiska stávajú kompozitami (*multimedia file* → *мультимедиа-файл*) alebo navonok nečleniteľnými jednoslovnými pomenovaniami (*мультимедиафайл*). Iné sa nemenia (*virtual reality* → *виртуал реалити*), ostávajú však z pohľadu ruštiny cudzorodými jednotkami¹⁵, alebo sa asimilujú pridaním domácich sufixov, resp. sa kalkujú¹⁶ (*virtual reality* → *виртуальная реальность*).

Sémantická asimilácia

Po významovej stránke sa niektoré z prevzatých slov nie vždy zhodujú s významom v pôvodnom jazyku. Pri polysémantických slovách sa zvyčajne preberá iba jeden z významov, kým ostatné významy slova-prototypu sa v cieľovom jazyku naďalej vyjadrujú domácimi jednotkami (alebo staršími výpožičkami). Napríklad slovo *organiser* má v angličtine podľa Jelenevskej 6 významov, kým *организер* má v ruštine len 1 význam (*osobný organizér*). Podobne *фэнтези* sa v ruštine používa v jednom význame (literárny žáner), no jeho motivant *fantasy* ich má v angličtine 13 (Yelenevskaya, 2008, s. 107). Nastáva teda zúženie významu prebratého slova.

Niektoré výpožičky v cieľovom jazyku získavajú konotáciu, ktorú ich prototypy nemali, porov. *шоп* predáva len kvalitné výrobky (oproti *магазину*, ktorý predáva všetko). Podobne *риелтор*, *дилер* a *дистрибутер* majú v porovnaní s „domácimi“ výrazmi *квартирный маклер*, *торговец с валютами*, *агент по продаже*, podľa Jelenevskej odtieň prestíže, ktorý anglickým slovám *realtor*, *dealer*, *distributor* nie je vlastný. Ide tiež o zúženie významu, v tomto prípade z dôvodu zúženia konotácie. Takáto zmena konotácie môže vyústiť do oxymoronických spojení ako v Jelenevskej príklade *Элитный секонд хэнд: качественная одежда из Европы* (Yelenevskaya, 2008, s. 107 – 108).

Popri zúžení významu slova oproti východiskovému jazyku môže po prevzatí dôjsť aj k jeho rozšíreniu. Nový význam sa pritom buď môže naďalej spájať so sémantikou pôvodného slova alebo sa od nej vzdialiť. K odchýleniu často dochádza na základe nesprávneho chápania významu prevzatého slova. Jelenevskaja uvádza, že napr. slovo *спонсор* pôvodne označovalo osobu alebo spoločnosť, ktorá financuje stavebný projekt, filmovú či divadelnú produkciu alebo vydanie knihy. Dnes označuje kohokoľvek, kto je ochotný dať peniaze inej osobe alebo organizácii na akýkoľvek účel, vrátane muža, ktorý si vydržiava milenkú [porov. Yelenevskaya 2008: 108]. Podobne slovo *кастинг* sa najprv používalo iba v oblasti šoubiznisu. *Casting* v angličtine znamená „obsadenie hercov do úloh“ (porov. OALD, 2000), no neskôr nadobudlo v ruštine aj ďalší význam: „výber modeliek na konkurzoch“ (porov. tiež Efremova, 2006; Skljarevskaja, 2006). Slovník Šagalovovej už tieto dva významy uvádza spoločne a heslo rozširuje o ďalší význam – „výber kandidáta spomedzi uchádzačov o akékoľvek povolanie“ (2009). Okrem toho bolo slovo *кастинг* prevzaté aj v inom význame – „druh športu, v ktorom

¹⁵ V prípade *виртуал реалити* ide napr. o neúplnú morfológickú asimiláciu, porov. *виртуал реалити* získava v ruštine ženský rod, no je nesklonné.

¹⁶ Pri asimilácii viacslovných pomenovaní dochádza často buď k vzniku adaptačných hybridov (teda v našom ponímaní slov, v ktorých je afix znakom adaptácie a prostriedkom zaradenia slova k príslušnému slovnému druhu podľa vzoru východiskového jazyka): *виртуал' + н + ая реальность* → *виртуальная реальность*; alebo ku kalkovaniu, pričom je nemožné určiť, ktorý z týchto dvoch procesov prebehol.

ide o presnosť a diaľku pri vrhaní udicou¹⁷ (z angl. *to cast* – hodiť), ktorý je uvedený v slovníkoch [Efremova 2006] a [Shagalova 2009] ako osobitné homonymné heslo¹⁸.

S nárastom obohacovania slovnej zásoby prostredníctvom výpožičiek však zaznamenávame aj preberanie slova vo viacerých významoch v približne rovnakom období (porov. *супервизор* – 1. *supervízor* – človek, 2. *supervízor* – počítačový program; *трэш* – 1. *hudobný štýl*, 2. *štýl obliekania*, 3. *brakový film al. literatúra* (obe slová porov. v [Shagalova 2009]). Slovo *трэш* sme pri našom výskume našli aj v ďalšom význame, ktorý slovník Šagalovovej neuvádza: *názov priečinka „kôš“ v úcte elektronickej pošty*.

Ďalším javom je preberanie nových významov starších výpožičiek (porov. *буфер* – 1. *nárazník* (Ozhegov, 1988), 2. *pren. mediátor* [Ozhegov, Shvedova, 1997], 3. *dočasné úložisko, vyrovnávací pamäť počítača* (Skljarevskaja 2006¹⁹). Podobne napr. slovo *порт* (prístav) nadobudlo nový význam *порт* – vstup na počítači, televízore, príp. inom zariadení pre zapojenie káblovej koncovky. Niekedy sa pri preberaní rôznych slov použije rovnaký prepis²⁰, čím vznikajú v ruštine homonymá, napr.: 1. *кэш/кеш* – *peniaze v hotovosti* ← angl. *cash* [kæʃ], 2. *кэш/кеш* – *dočasná pamäť počítača* ← angl. *cache* [kæʃ] (porov. tiež [Shagalova 2009]).

Homonymá vznikajú tiež vo vzťahu k domácim slovám, napr.: *снуд*²¹ – 1. *aids* (← *СПИД* ← *синдром приобретенного иммунодефицита*), 2. *droga „speed“* (← angl. *speed* [spi:d] – „*rýchlosť*“) (porov. Val'ter, 2004) alebo vo vzťahu k starším výpožičkám, napr.: *пакет* – 1. *balík*, 2. *blok prenášaných dát v počítačovej sieti, paket* (← angl. *packet*)²².

Z uvedeného je zrejme, že sémantické posuny pri preberaní slov sú rôznorodé. Irina Condreová porovnávajúc francúzske výpožičky v rumunčine a v ruštine konštatuje, že hoci sú prípady úplnej straty významovej spojitosti s pôvodným slovom zriedkavé, sémantických posunov je pri preberaní viacerých. Sama pritom vydeľuje štyri skupiny týchto posunov: 1. redukcia počtu významov v cieľovom jazyku, 2. rozšírenie počtu významov vznikom štylistických alebo terminologických konotácií 3. preberanie viacerých vybraných významov slova, ku ktorým v cieľovom jazyku metaforizáciou pribudne nový význam (ten sa niekedy môže stať v cieľovom jazyku jediným), 4. preberanie druhotného, zvyčajne špecifického významu slova, ktorý sa v cieľovom jazyku stane prvotným (Condrea, 1999, s. 31 – 34).

Záver

Slovná zásoba živých jazykov podlieha neustálej regenerácii. Jedným zo spôsobov obohacovania slovnej zásoby je preberanie z iných jazykov. Nie je tomu inak ani v prípade

¹⁷ Def. podľa Shagalovej (2009): „1. *КАСТИНГ*, а, м. Вид спортивного рыболовства, включающий соревнования по технике владения спиннингом и нахлыстовой снастью – броски на дальность и точность.“

¹⁸ S týmto názorom opäť nesúhlasíme. Hoci ide o významovo vzdialené sémy, nie je dôvod chápať ich ako homonymá, ak ich prototypom vo východiskovom jazyku bolo to isté polysémantické slovo (porov. Chambers, 2008).

¹⁹ Ďalšie významy sa pri slove *буфер* vyvinuli v ruštine bez vplyvu angličtiny (porov. Kuznecov, 2001 oproti Chambers, 2008). V slovníku Efremovovej (2006) je IT význam slova *буфер* zaradený pod osobitným heslom oddelene od starších významov. Autorka ho teda považuje za homonymnú výpožičku, nie za sémantický kalk. S týmto názorom nesúhlasíme.

²⁰ Dôvodom môže byť napr. preberanie homofónnych slov s rôznym pravopisom, použitie grafickej motivácie prepisu v jednom prípade a fonologickej v druhom, resp. neznalosť správnej výslovnosti pri prepise.

²¹ Skljarevskaja (2006) uvádza *СПИД* ako skratku viacslovného výrazu a *снуд* ako substantívum pre označenie choroby vzniknuté lexikalizáciou tejto skratky.

²² Pri slove *пакет* vzniká homonymia aj s ďalším neologizmom z oblasti IT, ktorý vznikol eliminačnou univerbizáciou výrazu *программный пакет* (kalk angl. *program package*) vo význame *balík programov*, porov. prílohy 1 a 9.

súčasnej ruštiny. Prevzaté slová väčšinou podliehajú pri transfere do ruštiny adaptácii na rôznych úrovniach, od grafickej, fonologickej, a ortografickej cez morfológickú a slovotvornú až po sémantickú a štylistickú. Stupeň adaptácie sa na jednotlivých úrovniach môže od slova k slovu líšiť, existujú však isté typologické tendencie, ktoré sa vyznačujú spoločnými črtami. Uvedomiť si tieto tendencie a vnímať ich je užitočné a potrebné, pretože sa dajú aplikovať na ďalšie nové výpožičky, ktoré sa v jazyku objavujú neustále.

Zoznam použitej literatúry

- CONDREA I. 1999. Asimetria semantică a cuvintelor împrumutate. In: *Studia universitatis Babeş-Bolyai, Philologia, XLIV, 3 – 4*. Cluj-Napoca, s. 31 – 34.
- DOLNÍK, J. 2003. *Lexikológia*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- KERESTY, J. 2011. *Ruské neologizmy v informatike s príznakom cudzosti* : Dizertačná práca. Bratislava: Univerzita Komenského.
- KOPECKIJ, L. V. 1976. *Morfologija sovremennogo russkogo literaturnogo jazyka*. Praha: SPN.
- KRYSIN, L. P. 2004. *Russkoe slovo, svojo i chuzhoe : Issledovanija po sovremennomu russkomu jazyku i sociolingvistike*. Moskva: Jazyki slavjanskoj kul'tury.
- MALÁ, E. 2003. *Substantívne anglicizmy : (a ich analýza v ruskom jazyku)*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela.
- OLOŠTIAK, M., BILÁ, M., TIMKOVÁ, R. 2006. *Slovník anglických vlastných mien v slovenčine*. Bratislava: Kniha-spoločník.
- ONDRUŠ, Š., SABOL, J. 1984. *Úvod do štúdia jazykov*. Bratislava: SPN.
- ORGOŇOVÁ, O., BAKOŠOVÁ, J. 2005. Adaptácia neologizmov ako jeden z aspektov ich včleňovania do systému slovenčiny. In: *Studia Academica Slovaca, 34*. Ed. J. Mlacek, M. Vojtech. Bratislava: Stimul, s. 65 – 102.
- SHAPOSHNIKOV, V. N. 1998. *Russkaja rech' 1990-h : sovremennaja Rossija v jazykovom otobrazhenii*. Moskva: MALP.
- ŠTULAJTEROVÁ, A. 2005. K problematike adaptácie nových anglicizmov v systéme slovenského jazyka. In: *Teória a prax prípravy učiteľov anglického jazyka 3 : Zborník Katedry anglistiky a amerikanistiky FHV UMB*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela.
- THOMASON, S. G. 2001. *Language Contact*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- TIMOFEEVA, G. G. 1995. *Novye anglijskie zaimstvovanija v russkom jazyke*. Sankt-Peterburg: Juna.
- YELENEVSKAYA, M. 2008. Russian: From Socialist Realism to Reality Show. In: ROSENHOUSE, J., KOWNER, R. (eds.). 2008. *Globally Speaking : Motives for Adopting English Vocabulary in Other Languages*. Clevedon, U. K.; Buffalo, N. Y.: Multilingual Matters, chapter 6, pp. 98 – 120.

Slovníky a encyklopédie

- The Chambers Dictionary*. 2008. 11th ed. Editor-in-chief Ian Brookes. Edinburgh: Chambers Harap Publishers Ltd, 2008.
- EFREMOVA, T. F. 2006. *Sovremennyj tolkovyj slovar' russkogo jazyka : v 3 tomah : okolo 160 000 slov*. Moskva: AST, Astrel'.

KUZNECOV, S. A. 2001. *Bol'shoj tolkovyj slovar' russkogo jazyka*. Gl. red. Kuznecov S. A. Sankt-Peterburg: Norint.

Oxford Advanced Learner's Dictionary. 2000. Edited by A. S. Hornby. Sixth edition, edited by S. Wehmeier. Oxford: Oxford University Press.

The Oxford English Dictionary. 1989. Vol. I – XX. Second Edition. Prepared by J. A. Simpson and E. S. C. Weiner. Oxford: Clarendon Press.

The New Shorter Oxford English Dictionary : On Historical Principles. 1993. Vol. 1-2. Edited by Lesley Brown. Oxford: Clarendon Press.

OZHEGOV, S. I. 1988. *Slovar' russkogo jazyka : okolo 57 000 slov*. Pod. red N. Ju. Shvedovoj Moskva: Russkij jazyk.

OZHEGOV, S. I., SHVEDOVA, N. Ju. 1997. *Tolkovyj slovar' russkogo jazyka : 80000 slov i frazeologičeskijh vyražhenij*. Moskva: Azbukovnik.

Pravidlá slovenského pravopisu. 2000. Bratislava: Veda.

SKLJAREVSKAJA, G, N. (Eds.) 2001. *Tolkovyj slovar' sovremennogo russkogo jazyka : jazykovye izmenenija konca XX stoletija*. Moskva: Astreľ.

SKLJAREVSKAJA, G, N. (Eds.) 2006. *Tolkovyj slovar' russkogo jazyka nachala XXI veka : aktual'naja leksika : okolo 8500 slov i ustojčivyh slovosochetanj*. Moskva: Eksmo, 2006.

SHAGALOVA, E. N. 2009. *Slovar' novejših inostrannyh slov (konec XX – nachalo XXI v.v.) : bolee 3000 slov i slovosochetanj*. Moskva: AST, Astreľ.

VAL'TER, H. et al. 2004. *Slovar' : Zaimstvovanija v russkom substandarte : Anglicizmy*. Moskva: ITI Tehnologii.

Elektronické odkazy:

macmillandictionary.com // Macmillan Dictionary and Thesaurus: Free English Dictionary Online. [Elektronická verzia slovníka]. URL:<http://www.macmillandictionary.com/> Dostupné: Nadčasový charakter.

Kontakt

PaedDr. Ján Keresty, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Fakulta aplikovaných jazykov
Katedra románskych a slovanských jazykov
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
Slovenská republika
E-mail: jan.keresty@euba.sk